

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 12 april 1935 kl. 11 f. m.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 5, i anledning av väckt motion om åtgärder till höjande av filmkulturen m. m.

I en inom första kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 118, har herr *John Björck* m. fl. hemställt, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om en grundlig och allsidig utredning av frågan om kontroll av film, avsedd för offentlig förevisning, särskilt i syfte att såväl höja denna films allmänna konstnärliga nivå som ock att bereda ökat skydd mot icke önskvärda inflytelser i form av politisk propaganda, sedlig förflackning o. dyl.

Nämnda motion är likalydande med motionen i andra kammaren nr 79, till vilken utskottet tillåter sig hänvisa.

Utskottet har infortrat utlåtanden över motionen från överståthållarämbetet, länsstyrelsen i Göteborg samt skolöverstyrelsen och statens biografbyrå, och äro de båda sistnämnda myndigheternas utlåtanden såsom bilagor fogade härvid. Tillika har utskottet, efter att hava berett Svenska film- och biografmannasällskapet, Sveriges filmuthyreförening och Sveriges biografägareförbund tillfälle att yttra sig över motionen, från dessa sammanslutningar fått mottaga yttranden i ämnet.

Överståthållarämbetet har anfört, bland annat, följande:

Givetvis skulle än större svårigheter möta för utövandets av en filmcensur, vilken skulle förverkliga de synpunkter med avseende å filmkontrollens anordnande, som uti ifrågavarande motion framförts. Frågan om en films konstnärliga nivå liksom även spörsmålet huruvida en films innehåll kunde anses verka sedligt förflackande eller utgöra icke önskvärd politisk propaganda, vore uppenbarligen i hög grad beroende på individuell uppfattning, och en granskning enligt så vagt angivna normer kunde därför lätt bliva godtycklig.

Länsstyrelsen i Göteborg anför, bland annat:

Man måste emellertid giva motionärerna rätt, att svensk publik icke sällan bjudes på filmer, som ur allmän konstnärlig och kulturell synpunkt visa allvarliga brister. Å andra sidan torde man knappast genom lagstiftningsåtgärder kunna förhindra framförande av dylika filmer. Enda botemedlet häremot torde vara, att allmänheten reagerar mot densamma i den utsträckning, att de för vederbörande icke bliva lönande. Vidkommande övriga i motionen anmärkta missförhållanden förefaller det som om man med ett noggrant iakttagande från myndigheternas sida av nu gällande bestämmelser skulle äga möjligheter att komma till rätta med desamma.

Ovannämnda enskilda sammanslutningar hava avstyrkt motionen.

Utskottet. Givetvis kunna i olika hänseenden mot filmen riktas en liknande kritik som ofta framföres gentemot vissa företeelser inom exempelvis litteraturen. Att inom skilda kretsar dessa förhållanden kunna ingiva oro är förklarligt. Det får emellertid icke förbises, att förhållandena i förevarande avseende äro mera tillfredsställande numera än de förut varit. De allmänbildande filmerna ha blivit allt flera, och de rena förströelsefilmerna torde i det stora hela stå på en högre nivå nu än tidigare.

Bland förströelsefilmerna finnas visserligen sådana, om vilka det ur vissa synpunkter kan sägas, att de icke äro lämpliga att förevisas. Motionärerna finna det beklagligt, att dessa filmer icke med nuvarande censurbestämmelser kunna förbjudas. Utskottet vill då först erinra därom, att statens biografbyrå med den lydelse gällande förordning angående biografafforeställningar numera har, äger befogenhet att ingripa mot filmer, vilka strida mot »allmän lag eller goda seder eller eljest kunna verka förråande, upphetsande eller till förvillande av rättsbegreppen». Tillika har byrån skyldighet att underkänna filmer, som äro ägnade »att skadligt uppjaga barns fantasi eller eljest menligt inverka på deras andliga utveckling och hälsa». Utskottet vill framhålla, att biografbyrån med stöd av dessa bestämmelser kan vägra godkänna även film med exempelvis hetsande politisk eller religiös tendens.

Enligt utskottets mening äro ovan nämnda bestämmelser väl avvägda och näppeligen i behov av komplettering. Motionärerna synas emellertid hava tänkt sig införandet av vad biografbyrån i sitt utlåtande kallat smakcensur. Med hänsyn å ena sidan till, att uppfattningen om vad som må anses olämpligt är så skiftande, och å andra sidan därtill, att den myndighet, som skulle hava att utöva en sådan censur, skulle få en ytterst vanskelig uppgift och säkerligen också en mycket omstridd ställning, måste utskottet bestämt motsätta sig, att biografbyråns befogenhet att öva censur på angivet sätt utvidgas.

Motionärerna syfta emellertid ej blott till att förhindra förevisandet av olämplig film, utan ock till filmnivåns höjande i konstnärligt och kulturellt avseende. Att detta ej såsom motionärerna synas förmena kan ske genom censur torde vara uppenbart. Några andra vägar hava motionärerna ej anvisat.

Utskottet liksom de i ärendet hörda myndigheterna och sammanslutningarna har ej heller kunnat finna en framkomlig väg för ett statligt ingripande i syfte att höja filmnivån. Här som på andra jämförliga områden torde det, såsom skolöverstyrelsen framhållit, vara mera välbetänkt att lita till en visserligen längre och omständligare väg, nämligen upplysning i syfte att höja och utveckla allmänhetens smak och omdöme samt skapa en stark opinion för en sund filmkultur. I ett upplysningsarbete i sådant syfte har obestriddligen den s. k. skol- och bildningsfilmen en viktig uppgift att fylla. Med hänsyn härtill har utskottet i likhet med skolöverstyrelsen icke velat underlåta att i detta samman-

hang understryka önskvärdheten av att denna art av film måtte i en eller annan form stödjas.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motion ej måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 12 april 1935.

På utskottets vägnar:

EDGAR SJÖDAHL.

Närvarande vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet: herrar *Sjödahl, Tham, Wijkström, Per Andersson, K. A. Johanson, Carlström, Danielsson** och *Bäckström*.*

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Yttrande av skolöverstyrelsen.

Till riksdagens Första kammares första tillfälliga utskott.

Genom nådig remiss den 15 februari 1935 har Kungl. Skolöverstyrelsen anbefallts att så skyndsamt som möjligt och senast den 15 mars 1935 till Eder inkomma med yttrande över en av herr John Björck m. fl. i första kammaren väckt motion, nr, 118 om åtgärder till höjande av filmkulturen m. m.

Till åttlydnad härav får överstyrelsen anföra följande.

Motionen utmynnar i en hemställan, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om en grundlig och allsidig utredning av frågan om kontroll av film, avsedd för offentlig förevisning, särskilt i syfte att såväl höja denna films allmänna konstnärliga nivå som ock att bereda ökat skydd mot icke önskvärda inflytelser i form av politisk propaganda, sedlig förflackning o. dyl. Emellertid synes av motionens motivering framgå, att en utredning av ännu vidare omfattning av motionärerna åsyftas.

Överstyrelsen vill till en början förutskicka, att överstyrelsen, som inom sitt verksamhetsområde haft att taga befattning endast med ett ringa antal frågor angående film — nästan uteslutande rörande skol- och bildningsfilm — icke besitter den erfarenhet och överblick inom här ifrågavarande område, som skulle erfordras för att kunna fälla mera grundade omdömen och som hade varit särskilt önskvärd, när det gäller att avge utlåtande över förevarande motion. Överstyrelsen nödgas därför inskränka sig till att anföra vissa allmänna synpunkter på föreliggande fråga.

Överstyrelsen delar motionärernas mening, att filmen för närvarande är en synnerligen viktig kulturfaktor. Filmen torde i våra dagar i alla länder, framför allt tack vare sin lättillgänglighet, spela en större roll för de breda lagren än någon annan konststart. Enligt för överstyrelsen tillgängliga uppgifter funnos i Sverige vid slutet av år 1934 1,365 biografier, av vilka 843 förevisade film alla dagar i veckan. Varje samhälle av någon betydelse torde sålunda äga en biograflokal, och särskilt ungdomen besöker synnerligen flitigt biograferna.

Det är uppenbart, att filmen under sådana förhållanden måste utöva en betydande påverkan på den stora publiken. Då samma film samtidigt eller med korta mellanrum kan förevisas på de mest skilda orter, på storstadens lyxbiografier lika väl som på torftiga lokaler i små och avsides belägna samhällen, komma exakt samma scener och intryck att av filmen förmedlas till millioner människor i de mest olika yttre förhållanden och med vitt skilda inre förutsättningar. På detta sätt bli de miljöer, människotyper och livsideal, som framföras på den vita duken, välbekanta för ett mycket stort antal människor över snart sagt hela världen. Vetenskapliga undersökningar ha bekräftat, att vad som visas av filmen utövar en stark inverkan på åskådarna, framför allt på de unga under de mest mottagliga åren. Vissa av filmens hjältar och hjältinnor ha blivit idoler för ungdomen i nästan hela den civiliserade världen. Det har gjorts gällande, att ungdomen på senare tid i olika samhällsklasser och i skilda länder allt mera tyckes antaga en likartad yttre typ, enahanda dräkt, uppträdande och vanor. Om denna iakttagelse är riktig, har man uppenbarligen att till stor del söka förklaringen till denna utveckling i filmens inflytande på ungdomen.

I den mån filmen ger god förströelse, odlar en sund smak och bidrager till bildningens höjande, är givetvis intet annat än gott att säga om filmens makt och inflytande. Och det torde vara obestridligt, att filmen på vissa områden är ett oöverträffat hjälpmedel i bildningsarbetet.

Filmens stora inflytande har emellertid uppenbarligen även sina faror. En mängd filmer stå i konstnärligt avseende lågt. Många av de pjäser, som spelas, beröra erotiska förhållanden på ett sådant sätt, att det näppeligen kan undgå att verka förslappande på ansvarskänslan. Flertalet av de filmer, som uppföras i Sverige, är av amerikanskt ursprung. De skildra helt naturligt seder och ge uttryck för tänkesätt, som höra hemma i det land, där filmen skapats. Huvudmassan av dessa filmer spela i en lyxmiljö, som är alldeles främmande för svenska förhållanden. De banala pjäserna med sin blandning av yttre fulländning och inre tomhet, av sentimentalitet och brutalitet ge ofta en falsk bild av livet och äro ågnade att fördärva smaken och förvilla begreppen hos mindre kritiska åskådare. Filmens reklamväsen framkallar en stjärndyrkan, som stundom tar sig osmakliga former.

Med tanke på nu nämnda och andra faror särskilt för det uppväxande släktet, vilka filmen onekligen för med sig, ligger det nära till hands att i likhet med motionärerna påyrka, att statsmakterna böra på ett eller annat sätt ingripa för att söka motverka filmens skadliga inverkan och höja filmkulturen. Härvid torde två skilda vägar vara tänkbara.

Den närmast till hands liggande vägen synes vara den, som motionärerna i främsta rummet pekat på, nämligen skärpt kontroll över all film, som är avsedd att offentligligen förevisas.

I § 6 av gällande förordning angående biografföreställningar, som erhöll sin nuvarande lydelse den 4 oktober 1929, heter det:

»Statens biografbyrå må ej godkänna biografbilder, vilkas förevisande skulle strida mot allmän lag eller goda seder eller eljest kunna verka förråande, upphetsande eller till förvillande av rättsbegreppen. Biografbilder, som framställa skräckscener, självmord eller grova förbrytelser på sådant sätt eller i sådant sammanhang, att dylik verkan kan åstadkommas, må sålunda icke godkännas.

Ej heller må biografbilder godkännas, vilkas förevisande kan anses olämpligt med hänsyn till rikets förhållande till främmande makt eller kan lända till upplysning beträffande arméns, marinens eller flygvapnets styrka, tillstånd, ställning eller rörelser eller andra åtgärder eller anstalter för försvaret, försåvitt uppenbarandet därav kan skada rikets försvar.

För förevisning vid sådan föreställning, till vilken barn under 15 år lämnas tillträde, må ej heller godkännas biografbilder, som äro ågnade att skadligt uppjaga barns fantasi eller eljest menligt inverka på deras andliga utveckling och hälsa.

Biografbilder av annan beskaffenhet än nu nämnts må statens biografbyrå ej vägra godkänna; dock vare byrån berättigad att, därest film befinnes lämpad att förevisas endast för manlig eller endast för kvinnlig publik eller endast i samband med föredrag, eventuellt av sakkunnig person, göra förbehåll om sådan begränsning av förevisningsrätten.»

Statens biografbyrå har alltså en ganska betydande makt, och enligt överstyrelsens mening har dess verksamhet haft en stor betydelse. I vissa avseenden är byråns befogenhet emellertid begränsad. Byrån torde sålunda icke äga rätt att förbjuda en film av det skälet, att den konstnärligt sett är mindervärdig eller därför att den i ett eller annat avseende, som icke direkt anges i författ-

ningen, av byrån anses icke önskvärd. Om biografbyrån skall kunna utöva en vidgad kontroll i det syfte, som motionärerna antyda, torde det alltså vara nödvändigt att utsträcka dess befogenhet. Fråga är då, vilken inverkan på filmens standard en skärpning av censuren kan komma att medföra i vårt land.

Åtskilliga länder ha en betydligt strängare filmcensur än Sverige, och erfarenheterna från dessa synas snarast tala emot att en sådan skärpning skulle gynnsamt inverka på filmens nivå. För att en högtstående filmproduktion skall uppkomma och vidmakthållas i ett land, måste denna stimuleras genom en skarp konstnärlig konkurrens. Med de för svenska förhållanden oerhörda kostnader, som äro förbundna med inspelningen av en större film, torde vårt land erbjuda för små resurser och för ringa avsättningsmöjligheter för att en så omfattande inhemsk industri skulle utveckla sig, att konkurrensen mellan svenska inspelningsbolag skulle bli tillräckligt stark för att kunna hålla filmen på högsta konstnärliga nivå. Såväl ur nu angivna synpunkt som av andra skäl är det därför nödvändigt att räkna med en mycket betydande import av film.

I fråga om teater och litteratur finnes i vårt land ingen censur. Likartade synpunkter och skäl, som kunna anföras mot införande av dylik kontroll på dessa områden, torde även kunna åberopas som skäl mot strängare filmcensur. Då uppfattningen i moraliska, estetiska och politiska frågor är så olika, finge uppenbarligen biografbyrån, om den skulle utöva en kontroll av det slag, som motionen synes åsyfta, en mycket svår uppgift och komme säkerligen att bli föremål för mycket klander, vilket kunde menligt inverka på dess auktoritet och därigenom skada dess verksamhet. Om den svenska censuren skulle skärpas, skulle detta framför allt gå ut över den utländska filmen, särskilt den amerikanska. I den mån marknaden härigenom kunde befrias från dålig film vore därom endast gott att säga. Men man torde icke kunna bestrida att anläggandet av en strängare måttstock, när det gäller att avgöra, vad som skall anses som tillåten film, kan komma att medföra icke önskvärda konsekvenser beträffande filmens konstnärliga nivå över huvud.

En annan tänkbar väg att höja kvaliteten på den film, som visas på de svenska bioograferna, vore att tillgripa ekonomiska stödåtgärder för den inhemska filmproduktionen, vare sig genom kontingentering, koncessionssystem, nedsatt granskningsavgift, sänkt nöjesskatt eller någon annan åtgärd av ekonomisk innebörd.

Även om det ligger något utanför motionens syfte, skulle överstyrelsen här vilja understryka det önskvärda i att möjlighet öppnas att i en eller annan form understödja särskilt en art av film, nämligen skol- och bildningsfilm. Alla sakkunniga torde vara eniga om att dylik film har en mycket stor betydelse såväl för skolan som för det fria och frivilliga bildningsarbetet. Om sådan film bleve lättare tillgänglig för vederbörande skolor och bildningsföretag, komme den att bli en god propaganda för värdefull film över huvud. Överstyrelsen har tidigare i ett den 16 december 1927 tillsammans med Statens biografbyrå avgivet underdånigt utlåtande framlagt sin syn på detta problem och föreslagit statsbidrag för användande av bildningsfilm, vilket förslag emellertid icke föranlett någon åtgärd av Kungl. Maj:t.

När det gäller statsunderstöd åt övriga arter av film, torde saken ställa sig något annorlunda. I flera länder i Europa förekommer statsunderstöd i en eller annan form åt filmen, men åtminstone på en del håll tyckes det ha visat sig, att den produktion, som på detta sätt understödes, icke håller måttet vid jämförelse med den oberoende filmindustrin.

Såsom av det sagda framgår, hyser överstyrelsen icke stora förhoppningar om möjligheten att genom strängare kontroll eller ekonomiska stödåtgärder från statens sida höja filmens nivå i vårt land, särskilt så länge huvudmassan av vårt filmbehov importeras.

Motionärerna göra gällande, att de rena förströelsefilmerna numera trängt undan de bildande filmerna och att en betydande sänkning av förströelsefilmernas standard samtidigt inträtt, ett förhållande som skulle gälla såväl svensk film som importerad. Härom anser sig överstyrelsen icke kunna fälla något bestämt omdöme. Inom fackmannakretsar synes emellertid den meningen vara förhärskande, att filmen i konstnärligt avseende står betydligt högre nu än för några år sedan. Man har talat om den svenska filmens storhetstid och därmed åsyftat ett skede, då tvenne internationellt kända svenska filmregissörer skapade ett antal verk, som vunno hög uppskattning även utomlands. Man får emellertid icke förbise, att om Sverige icke kunnat försvara sin ställning som filmproducent, detta framför allt torde bero på den omläggning av produktionen, som blev en nödvändig följd av ljudfilmens uppfinning. Då det är en mycket vanskligh sak att tillfredsställande översätta en ljudfilm, ha filmerna, sedan bilderna kombinerats med talet, blivit på ett helt annat sätt än förr bundna vid språket. Härigenom har marknaden för svenska filmer blivit starkt begränsad, vilket givetvis måst inverka på produktionen. Alldenstund framställningen av en film är ett mycket komplicerat företag, som kräver betydande kapital, måste filmindustrien, liksom varje annan industri, kalkylera med publikens intresse och smak och lägga sin verksamhet så, att den bär sig ekonomiskt. Då de flesta, som besöka biograferna, göra detta för att få en stunds förströelse, icke för att njuta av gedigen konst eller för att få sin bildningstörst stillad, ligger det i sakens natur, att flertalet av de filmer, som upptagas på våra biografer, framställts med hänsyn till detta förhållande och alltså icke kunna ligga på någon hög konstnärlig nivå.

Såsom framgår av det anförda, finner överstyrelsen föga sannolikt, att en förbättring av filmens standard skulle kunna åvägabringas genom lagstiftningsåtgärder. Här som på andra jämförliga områden torde det vara mera välbetänkt att lita till en visserligen längre och omständligare väg, nämligen upplysning i syfte att höja och utveckla allmänhetens smak och omdöme samt skapa en stark opinion för en sund filmkultur. Med ett målmedvetet arbete i denna riktning torde åtskilligt stå att vinna. Framför allt böra enligt överstyrelsens mening ökade möjligheter till självbildning och sund förströelse öppnas för ungdomen.

Såsom av det sagda torde framgå, är det ett synnerligen komplicerat och vittutseende problem, som i förevarande motion upprullas. Ehuru överstyrelsen i hög grad behjärtar motionens syfte, ställer sig överstyrelsen dock tveksam, huruvida något väsentligt resultat för närvarande skulle kunna uppnås genom den föreslagna utredningen. Skulle en utredning i motionens syfte likväl komma till stånd, synes den även böra omfatta såväl frågan om hur gränsen bör dragas för barnförbjuden film, en fråga, som överstyrelsen utförligt behandlat i ett den 31 maj 1919 avgivet underdånigt utlåtande angående åtgärder för motverkande av skadligt inflytande på barn och ungdom av biograf-föreställningar, som ock frågan om statsunderstöd för användande av bildningsfilm.

I den slutliga handläggningen av detta ärende hava deltagit generaldirektören Holmdahl, avdelningscheferna undervisningsråden Fredriksson, Wallin

och Engvall, undervisningsråden Schenke och Jonzon samt t. f. undervisningsrådet Isaacsson, föredragande.

Stockholm den 11 mars 1935.

Otto Holmdahl

August Isaacsson

Allan Wirgin.

Bilaga 2.

Yttrande av statens biografbyrå.

Till Första kammarens första tillfälliga utskott.

Statens biografbyrå har erhållit nådig anbefallning att till utskottet avgiva utlåtande över vid årets riksdag väckt motion (F.K. nr 118, A. K. nr 79) om åtgärder till höjande av filmkulturen m. m. och får med anledning därav anföra följande.

Motionärerna avgiva det totalomdömet, att vårt land intager en framskjuten plats, då det gäller skydd, ej minst för ungdomen, mot inflytelser från film, som verkar direkt förråande eller sedlighetssårande. Detta erkännande må i den mån det möjligen även kan gälla det sätt, varpå statens biografbyrå handhaft sin uppgift, av byrån med tacksamhet antecknas. Byrån skall å sin sida villigt erkänna, att ifråga om biografprogrammets beskaffenhet åtskilliga företeelser finnas, som göra en del av de i motionen framställda reflexionerna förklarliga nog. Även byrån har den uppfattningen, att programmen visst icke i allo äro bra som de äro. Men härav följer icke, att byrån skulle kunna dela flertalet av de synpunkter, som av motionärerna framföras, eller finna önskligt, att statsmakterna ifråga om filmen sloge in på de vägar, vilka motionärerna synas finna lämpliga.

Motionärerna göra gällande, att lagstiftningen om filmkontroll tillkommit under lugnare och mera idylliska förhållanden än de nuvarande, och att filmkontrollen icke efter lagstiftningens tillkomst varit föremål för någon omprövning och utredning. Därför borde, då filmen numera som opinionsbildande faktor och propagandainstrument enormt tillvuxit i vikt, en grundlig utredning göras särskilt i syfte att höja filmens allmänna konstnärliga nivå och att bereda ökat skydd mot icke önskvärda inflytelser i form av politisk propaganda, sedlig förfälskning och dylikt.

Även om den tid, då biografförordningen tillkom, i vissa avseenden var lugnare och mera idyllisk än den nuvarande, var den dock en tid av stark politisk och social spänning. Filmen själv stod i mycket på en nivå, som givetvis icke konstnärligt och, då sakerna ses i stort, enligt byråns mening ej heller moraliskt uthärdar jämförelse med filmens nivå i nuvarande tid. Det var ju också filmmaterialens dåvarande beskaffenhet, som föranledde den statsliga filmgranskningens införande. Sedan dess har visserligen ingen allmän utredning ifråga om de ursprungliga filmkontrollbestämmelserna företagits, men tagna under omprövning ha dessa bestämmelser många gånger blivit med hänsyn till verkställda eller ifrågasatta partiella omredigeringar av biografförordningen och med hänsyn vidare till kritik som offentlig kommit till synes ifråga om förbudandet eller tillåtandet av filmer, till den speciella beskaffenheten av vissa

filmer, till överläggningar med representanter för filmgranskningsmyndigheter i andra länder och till från pedagogiskt håll framförda önskemål. I sistnämnda avseende företogs för en del år sedan en mycket omfattande utredning ifråga om den åldersgräns för barn, vilken även synes intressera motionärerna. I samtliga dessa fall har det emellertid befunnits, att, vilket vitsord som än kunde tillmätas framställda anmärkningar, skulle man dock genom ändringar i biograf-förordningens § 6, där de huvudsakliga filmkontrollföreskrifter ingå, vilka i detta sammanhang äro av betydelse, hava stora utsikter att försämra de nuvarande förhållandena men små att förbättra dem. Våra nordiska grannländer, vilka äro de enda länder, där förhållandena i här ifrågavarande avseenden äro i högre grad jämförliga med våra egna, hava i det väsentliga inrättat sina egna filmgranskningsinstitutioner efter det svenska mönstret, och ett av dem (Norge), som i ett viktigt avseende, nämligen ifråga om filmbedömningen för barns vidkommande, från början gjorde ett avsteg från det svenska systemet, fann det efter några år lämpligast att övergå till detta. Från erfarenheterna i grannländerna torde under sådana förhållanden intet vara att hämta till förmån för några ändringar i förordningen av det slag motionärerna synas önska.

Det torde också kunna antagas, att vilka ändringar av större betydelse som än gjordes, och i vilken riktning de än ginge, skulle de från så talrika medborgargrupper i vårt land mötas av ogillande, att filmcensurens sakliga och någorlunda friktionsfria utövande därigenom skulle försvåras. Biografbyrån förmodar, att ganska stora medborgargrupper dela den uppfattning, som företrädes av motionärerna, och eventuellt vore villiga att på det ena eller andra sättet, med petitioner eller dylikt, stödja den, men byrån kan likväl icke annat än antaga, att minst lika stora grupper av medborgare, vilkas omdöme ej utan vidare kan sättas i en lägre klass än motionärernas meningsfränders, skulle hysa en från de senares fullkomligt avvikande mening. Kontrollbestämmelserna i biograf-förordningens § 6 äro enligt byråns mening formulerade med god psykologi och synnerligen stor skicklighet. Och då det ibland — dock huvudsakligen av mera ungdomliga skribenter och i avsikt att klandra en alltför stor stränghet från byråns sida — göres gällande, att de skulle vara föräldrade, förtjänar dels erinras därom, att många andra lagbestämmelser på ej mindre viktiga områden äro vida äldre, dels frågas, om icke den grundläggande föreskriften, att filmer, som av byrån tillåtas, ej må vara sådana, att deras förevisande skulle strida mot allmän lag eller goda seder eller eljest kunna verka förråande, upphetsande eller till förvillande av rättsbegreppen, kan anses lika befogad och giltig nu som då den tillkom.

Motionärerna rikta sig dels mot den propaganda av för vårt statsskick betänklig art, som enligt deras uppfattning skulle i stor utsträckning genom filmen bedrivas, dels mot den allmänna konstnärliga och kulturella beskaffenheten av många filmer. De uttala den meningen, att filmen före världskriget, då ovan angivna bestämmelser tillkommo, huvudsakligen tjänade förströelsesyften, men att likväl allmänbildande filmer då i regel tillhörde programmen.

Om det senast anförda är att säga, att filmen säkerligen även i våra dagar huvudsakligen, ja i överväldigande grad, tjänar förströelsesyften, men att icke så få rent allmänbildande filmer även nu förekomma och då i regel äro av ganska hög, ej så sällan av mycket hög kvalitet. Många förströelsefilmer äro i sig själva åtminstone delvis allmänbildande genom de inblickar de giva svenska åskådare i främmande förhållanden. Att en rikligare förekomst av kortare allmänbildande filmer i programmen vore önskvärd, medgives. Sveriges biografägare-

förbund, som under en följd av år åtnjutit understöd av anslaget till befrämjande av i samband med biografväsendet stående ändamål, har även innevarande år sökt dylikt understöd, denna gång i syfte att arbeta bland annat just för införandet av dylika filmer i varje biografprogram, och statens biografbyrå, som fått denna ansökan på remiss, ämnar tillstyrka bifall till densamma.

I övrigt må sägas, att motionärerna synas högeligen överskatta omfattningen av den politiska propaganda, som genom filmen utövas. I mängden av de filmer, som passera statens biografbyrå, är det i själva verket jämförelsevis ytterligt sällan man kan konstatera någon sådan propaganda. I den mån egentlig propaganda förekommer rör den sig vanligen om sociala problem, sådana som fattigdom och rikedom, behandling av vanartiga barn, ogifta kvinnors moderskap och dylikt, någon gång även om födelsekontroll eller liknande frågor. På gränsen mellan sociala och politiska problem röra sig en del — dock ganska fåtaliga — filmer, som avhandla de ekonomiska intressekonflikterna mellan arbetare och arbetsgivare. En verkligt utpräglad politisk propaganda kan på det hela taget sägas ha förekommit endast i av svenska partier framställda agitationsfilmer inför förestående val — huruvida motionärerna anse, att dylik agitation på film bör förbjudas, framgår icke av motionen — samt i enstaka utländska filmer, vilka åsyfta att förhärliga antingen ifrågavarande länders utveckling under sin nuvarande regim eller deras nuvarande statsskick. Endast ifråga om några av de senast nämnda utländska filmerna har propagandan kunnat sägas vara av det slag, som motionärerna synas antaga att den ofta är. I dylika fall ha också vederbörande filmer stundom förbjudits för förevisning i Sverige, emedan de oavsett de politiska meningar de syftat att förkunna präglats av en framställning, vilken byrån måst beteckna såsom upphetsande. De ha alltså fallit för biografförordningens nuvarande bestämmelser, trots det att dessa bestämmelser icke hava någon politisk formulering. Vissa sålunda av biografbyrån meddelade förbudsbeslut hava hos Kungl. Maj:t överklagats, men dessa klagomål hava icke vare sig under nuvarande eller någon föregående regerings tid föranlett ändring i besluten. Det är väsentligen ryska hets- och propagandafilmer, som här åsyftas, men det kan förtjänas nämnas, att om den mycket omtalade tyska Horst Wessel-filmen hade officiellt inlämnats till granskning hos statens biografbyrå, hade den likaledes blivit förbjuden, enligt vad granskningsmännen voro fullt ense om, då de hade tillfälle att i Stockholm under hand se filmen.

Som det nu är, riktar sig statens biografbyrås bedömning icke mot någon viss politisk mening eller tendens utan, med stöd av förordningens § 6, mot framställningens upphetsande art och förmodade upphetsande verkan. Då det understundom från de håll, som drabbats av dylikt förbud, gjorts gällande, att byrån bedömt filmen politiskt, är detta en misstolkning. Det verkliga sakförhållandet är, att allenast den omständigheten, att en film tillgodoser det ena eller andra politiska intresset, ingalunda gör den sakrosankt, om den eljest kan anses falla för förbudsföreskrifterna i nyssnämnda paragraf. Byrån strävar att i sin bedömning iakttaga högsta möjliga grad av politisk neutralitet. Om byrån skulle tvingas att, i enlighet med vad motionärerna synas önska, intaga en annan ståndpunkt, skulle detta enligt byråns mening vara ur allmänna synpunkter olyckligt och för byråns egen verksamhet bliva till allvarlig skada, då den ofta mycket grannliga bedömning byrån har att verkställa skulle ytterligt försvåras genom avgöranden av den beskaffenhet, att byrån, hur dessa avgöranden än utfölle, skulle genom dem vedervåga sitt anseende hos stora politiska menings-

grupper inom vårt folk. Byrån själv skulle i viss mån göras till ett politiskt instrument i en härskande menings tjänst. Skulle en dylik ändring av statens biografbyrås ställning och uppgifter bringas till stånd, må det åtminstone icke ske utan att byrån klart och tydligt sagt ifrån, att den anser den icke önskvärd. Ej heller kan byrån finna annat, än att en ändring av detta slag skulle strida just mot de demokratiska principer motionärerna äro angelägna om att knäsetta.

Det förtjänar erinras därom, att när filmcensuren infördes i vårt land hade de sakkunniga i sitt förslag till förbudsbestämmelser även medtagit en sådan av innehåll, att filmer, som kunde anses i politiskt eller religiöst avseende anstötliga, icke måtte få visas; men den dåvarande civilministern, greve Hugo Hamilton, under vilkens departement byrån till en början och därefter i många år kom att sortera, ansåg, att man genom införandet av en dylik bestämmelse komme att föra filmbedömningen alltför mycket in på ett subjektivt plan, och de sakkunnigas förslag blev också i denna punkt klart underkänt. Även om den dåvarande tiden, såsom motionärerna mena, skulle kunna anses vara mera »idyllisk» än den nuvarande, synes det byrån, som om civilministern i sin kritik slog huvudet på spiken på ett sätt, som fortfarande förtjänar allt erkännande. Det har icke alldeles saknats erfarenheter under de gångna åren om vilka enligt allmän uppfattning harmlösa filmframställningar, som man från vissa framskjutna personers eller vissa kretsars sida velat beteckna såsom t. ex. religiöst anstötliga. Av den omständigheten, att religiös anstötlighet icke i biograf förordningen särskilt omnämnes såsom en förbudsgrund, må dock icke den slutsats dragas, att den djupare och allvarligare religiösa känslans krav ej skulle vara på denna punkt tillgodosedda. Till åtskilliga ingrepp av detta slag har nämligen statens biografbyrå under årens lopp funnit sig föranledd och befogad av bestämmelsen i § 6, att bilder, vilkas förevisande skulle strida mot allmän lag eller goda seder, icke må tillåtas. Här föreligger alltså en analogi till möjligheten att ingripa mot politiskt syftande filmer, vilkas framställning är av upphetsande beskaffenhet.

En av Sveriges erkänt främsta, högst bildade och mest ansedda tidningsmän gjorde för ganska få år sedan en undersökning av biografprogrammen och om filmcensuren behandling av de filmer, som visades. Han ställde sig, efter att ha studerat frågan, mycket förstående till det sätt, varpå statens biografbyrå arbetar, och skrev bland annat i en ledande artikel följande: »Den censur, det här är fråga om, är ingen tvångsapparat i politiskt, religiöst eller konstnärligt tendenssyfte, utan en hygienisk inrättning av fullständigt neutral beskaffenhet.» Därmed är uttryckt vad statens biografbyrå hittills strävat att vara och vad en förnuftigt handhavd filmcensur enligt byråns mening bör vara och bör inskränka sig till att vara. I diktaturländerna har filmcensuren även fått sig andra uppgifter tilldelade. Så skall den tyska filmcensuren bedöma, huruvida filmerna bland annat äro »statspolitiskt värdefulla», och filmer skola förbjudas ej blott om de kunna anses »hota statens livsviktiga intressen eller den allmänna ordningen eller säkerheten», utan också om de kunna anses sära den national-socialistiska känslan. Filmproduktionen i Tyskland har efter den national-socialistiska omvälvningen i ej ringa mån omlagts efter dessa riktlinjer. Huruvida resultatet ur de tyska makthavarnas synpunkt kan anses lyckat, vågar statens biografbyrå icke uttala sig om, men helt nyligen ha i pressen uppgifter varit synliga, att rikspropagandaministern, under vilken filmproduktionen sorterar, uttryckt sitt missnöje med produktionens allmänna beskaffenhet bland annat i konstnärligt avseende.

Här förtjänar också anmärkas, att i ett av våra grannländer, Finland, där de politiska förhållandena i grund och botten torde vara ännu mindre »idylliska» än hos oss, i gällande förordning om filmgranskning införts just sådana bestämmelser, som motionärerna synas anse behövlige. Där stadgas nämligen, att ej blott »religionen kränkande» utan även »politiken kränkande» filmer och filmer, »vilka kunna anses vara samhällsfarliga», skola förbjudas. Ett remarkabelt exempel på effekten av dessa bestämmelser må nämnas. Den svenska filmen »Karl Fredrik regerar», för vilken ledamoten av Första kammaren J. E. Sandén i Karlstad står som författare, och vilken enligt statens biografbyrås uppfattning är en av de mera förtjänstfulla filmer, som under åtskilliga år framställts i Sverige — en åsikt, om vilken svensk kritik och svensk allmänhet även synas tämligen ense — men som har en, för övrigt särdeles måttfull, socialdemokratisk sympatitendens, är i Sverige, Norge och Danmark tillåten även för barn, men är i Finland totalt förbjuden även för vuxna, och något annat skäl härför än nämnda tendens kan ej rimligtvis tänkas.

Statens biografbyrå, som för övrigt måste fråga sig, varför endast åsiktsförkunnelse på *film* skulle omgärdas med sådana restriktioner som motionärerna önska, medan den alltjämt förbleve på det hela taget fri på teater scenen och i tryck, anser sig därför böra allvarligt varna för införandet av bestämmelser av här ifrågavarande slag.

Motionärernas andra huvudönskemål är filmnivåns höjande i konstnärligt och kulturellt avseende. Hur detta höjande skulle kunna ske på grundval av en utredning av frågan om kontroll av film, är för statens biografbyrå svårt att förstå. Motionärerna hava härutinnan icke ens antydningvis angivit några riktlinjer, och det torde ej heller vara lätt att göra detta. En positivt verkande censur är ett hittills tämligen okänt begrepp, logiskt sett ej olikt en fyrkantig cirkel. Den ovan citerade tidningsmannen yttrar även med rätta: »Med censur kunna inga positiva insatser göras vare sig ifråga om smak eller moral. Censuren kommer endast åt vissa yttre företeelser, och den är till sitt väsen uteslutande förebyggande och negativ. Men även för sådana uppgifter har samhället bruk och behov.»

Motionärerna önska »filmer, som på ett konstnärligt sätt göte nytt liv i det tynande sinnet för arbetets och familjelivets ära och lycka», ty »dylika filmer skulle säkerligen vara av utomordentligt stor betydelse som karaktärsdanande faktorer». Statens biografbyrå delar både denna önskan och i viss mån denna åsikt; men ej motionärerna själva synas kunna sätta detta sitt önskemål i något samband med filmcensuren sätt att utöva sin uppgift. Något sådant samband finns icke och torde ej heller rimligtvis kunna konstrueras. Motionärerna åberopa i detta sammanhang också filmindustriens moraliska förpliktelser. På den utländska filmindustrien kan från svensk sida, såsom motionärerna närmare slutet av sin framställning själva synas antyda, icke utövas någon inverkan; och hur en sådan inverkan skulle ske på svensk filmproduktion är alls icke angivet. Ej ens med ekonomiska stödåtgärder, därest statsmakterna funne sådana lämpliga och möjliga, lär mycket i detta avseende kunna uträttas, ty här gäller det, såsom erfarenheten torde hava visat i länder, där staten tillhandahållit avsevärda kapital för filminspelningar, snarare en kulturell än en ekonomisk fråga. Att filmindustrien själv är i ordets egentliga mening en affärsdrift — vilket i och för sig långt ifrån utesluter konstnärliga strävanden — ligger i sakens natur med hänsyn till de väldiga summor filmerna i regel kosta i inspelning och med hänsyn till de stora kapital, som in-

vesterats i filmföretagen. Filmproduktionen kan helt enkelt icke bli ekonomiskt lönande utan att söka och vinna en stor publik. Detta är förklaringen till mycket av den mentalitet hos filmen, varöver motionärerna icke utan fog klaga. Filmer av en synnerligen förädlad och förfinad beskaffenhet torde ej så sällan redan genom denna sin beskaffenhet se sin publik i numerärt avseende mera inskränkt än filmer av en läggning, som direkt vädjar till massan av mera okritiska åskådare. Det kan rent av befaras, att mera ideellt anlagda filmframställningar utöva sin goda verkan huvudsakligen på den publik, som redan besitter en viss själslig förfining, men endast i jämförelsevis ringa mån på den publik, som i främsta rummet vore i behov därav. Allt verkligt konstnärligt är på alla områden mer eller mindre sällsynt, och till filmens heder kan sägas, att trots vad här anförts konstnärligheten inom filmen i våra dagar icke torde vara procentuellt mindre representerad än inom litteraturen, då denna betraktas som en helhet. Och vid jämförelse med förhållandena under den »idylliska» tiden måste det sägas, att filmproducenterna konstnärligt utträttat och fortfarande utträtta ett jättearbete. När motionärerna emellertid samtidigt önska ett konstnärligt höjande av filmnivån i allmänhet och ett strängare ingripande mot i sedligt avseende icke önskliga företeelser på den vita duken, skulle de, med större kännedom om förhållandena, troligen ha skyttat något av det dilemma, i vilket statens biografbyrå vid sin filmbedömning ofta befinner sig, det nämligen att även i filmer, vilka konstnärligt stå mycket högt, enstaka detaljer kunna vara minst lika diskutabla i moraliskt avseende som detaljer i filmer av ganska låg klass. Detta gäller även om många filmer, som ge en verkligt god människoskildring, ja, det kan ibland gälla om filmer, vilka ha en utpräglad etisk tendens. Filmens högre konstnärliga beskaffenhet erbjuder med andra ord ingen garanti mot den »uppluckring» av synen på samhällliga och mänskliga problem, som motionärerna anse böra bekämpas; filmen är härutinnan likställd med teatern och litteraturen.

Motionärerna finna det beklagligt, att statens biografbyrå endast kan förbjuda filmer i enlighet med nu gällande föreskrifter men saknar skyldighet eller rättighet att ingripa mot »sådana filmer, som i egenskap av *olämpliga* ur en eller annan synpunkt ej böra förevisas». Om icke detta vaga ord »olämpliga» antyder önskvärdheten av införandet av en smaccensur, så synes det i varje fall antyda något ditåt. Att en smaccensur icke i längden kan utövas utan att den myndighet, som utövar den, får sin ställning i den allmänna uppfattningen ytterst skarpt omstridd, att ej säga undergrävd, torde vara höjt över tvivel, och statens biografbyrå måste således bestämt avråda från varje förslag, som går i sådan riktning.

Motionärerna finna det likaledes beklagligt, att »endast de allra undermåligaste filmerna» för närvarande förbjudas, men att ett vidsträckt gränsskikt lämnas utan annan kontroll än allmänhetens eget omdöme. Härom är att säga, att även inom ifrågavarande gränsskikt kontroll utövas så till vida, att ur filmer, som tillåtas, åtskilligt blir avlägsnat såsom fallande för förbudsbestämmelserna.

Filmen är i ofantlig utsträckning en internationell företeelse. Det går inte att effektivt avspärra en del av ett böljande hav med ett nät. Det synes icke heller kunna vara lämpligt att i alltför stor utsträckning förbehålla den film, som får visas i andra kulturländer, vilka även de ha sina granskningsmyndigheter, endast åt de svenska medborgare, som resa utomlands, och det synes ej heller kunna vara eftersträfvansvärt, att svenska filmer i större utsträckning

förbjödes för visning i Sverige men opåttalt finge visas i grannländerna, eventuellt också i utlandet i övrigt. Vad de svenska filmerna vidkommer, ha de i mycket under de närmast gångna åren stått på en beklagligt låg nivå, men goda svenska filmer ha också producerats, och det vill synas, som om en förbättring vore på väg att inträda. Biografägareförbundet ämnar också, därest det erhåller det sökta understödet, genom upplysningsverksamhet bland sina medlemmar verka för skarpare kritik gentemot de filmer, och särskilt de svenska filmer, som erbjudas dem. För övrigt lär det icke kunna nekas, att åtskilliga av de svenska filmer, som ådragit sig kulturintresserade personers berättigade missnöje, gått fullständigt i stil med vissa svenska folkliga teaterstycken, mot vilka ingen nämnvärd reaktion försports. ja vissa av de svenska filmerna ha helt enkelt varit gjorda på grundval av dylika enkla folkskådespel.

Att i varje fall i »det vida gränsskiktet» åtskilligt förekommer, om vilket kan sägas, att det vore bättre, om det ej förekomme, skall av statens biografbyrå villigt erkännas. Det är dock att märka, att den svenska filmcensuren är i stort sett mera nogräknad än censurinstitutionerna i de länder, med vilka en jämförelse gärna kan eller bör ifrågakomma. Av de nordiska länderna intager Finland i censuravseende, såsom nyss antytts, i viss mån en särställning, och censurens stränghet där torde få anses större än i Sverige, men i Norge torde den endast vara ungefär hälften så stor i som Sverige, och i Danmark är den ännu långt mindre. I mycket äro föreskrifterna för censurinstitutionernas ingripanden tämligen likalydande i dessa fyra länder, och redan detta belyser klart nog, att det här lika mycket gäller en tillämpningsfråga som en fråga om införandet i förordningen av den ena eller andra mer eller mindre lyckligt formulerade föreskriften. Under sina många överbäganden om ändringar av förbudsbestämmelserna i biograförordningens § 6 ha granskningsmännen vid statens biografbyrå mer än en gång gjort den reflexionen, att den norska bestämmelsen, att filmer, som kunna verka »moralsk nedbrytande», ej må få visas, låter synnerligen bra, att icke säga lockande; men erfarenheten visar, att den norska censuren med hjälp av denna bestämmelse uppnår en mindre effektiv gallring av filmmaterialet än vad den svenska censuren uppnår med hjälp av sina föreskrifter.

Motionärerna erinra om den rörelse mot undermålig film, som kommit till stånd i Förenta staterna. Denna rörelse synes hava satt en rätt betydlig respekt i den amerikanska filmindustrien. Resultatet härav har ännu ej kunnat i nämnvärd mån avläsas i Sverige, men det synes mycket sannolikt, att det efter hand kommer att göra sig märkbart även här i den mån som nya amerikanska filmer produceras. Denna rörelse är utan tvivel i mycket befogad, men samtidigt bör man, om man intressera sig för filmens konstnärliga sidor, ha i minne, att ju flera skrankor, som resas mot filmen, ju mera betagas de konstnärligt skapande krafterna inom denna den frihet, som är deras livsluft, och som de endast i rätt begränsad utsträckning kunna undvara. För en för världsmarknaden skapande filmproducent bör redan det att nödgas räkna med censurinstitutionerna i de olika länderna mången gång kännas som en black om foten, och även till detta förhållande synes rimlig hänsyn böra tagas. Det är ingalunda troligt, att filmen blir konstnärligt bättre i den mån den blir tamare; motsatsen är mera sannolik. De amerikanska företeelser, som framkallat den nyssnämnda reaktionen, ha emellertid föga eller ingen motsvarighet i Sverige, ett omdöme som gäller även de förhållanden som skildrats i på senare tid utgivna amerikanska arbeten, vilka i svenska tidningar gjorts till föremål för

mer eller mindre utförliga omnämmanden. I Förenta staterna ligga censurförhållandena till på ett helt annat sätt än här, och rätt många av de allra värsta amerikanska filmerna, vilka framför allt föranlett den nämnda reaktionen i Amerika, torde överhuvud knappast komma hit, vilket delvis torde kunna tillskrivas den svenska censurens kända relativa stränghet. Betecknande är t. ex., att den mycket omstridda erotiskt betonade filmstjärnan Mae West, som av många anses högst talangfull, av andra åter huvudsakligen osmaklig, nyligen i en intervju förklarade sig särskilt uppskatta den amerikanska barnpublikens förtjusning över hennes prestationer. I Sverige har ingen av hennes filmer tillåtits för barn; en av dem har förbjudits även för vuxna, och en annan blev tillåten för vuxna först efter av den svenska representantfirman företagen partiell omarbetning.

Emellertid hava även i Sverige för vuxen publik vissa filmer tillåtits, vilkas beskaffenhet utsatt dem för en stundom rätt amper kritik. Ifråga om en huvudkategori av dessa filmer må sägas, att den rör sig på eller tangerar det s. k. gangsterområdet. Statens biografbyrå har förbjudit många gangsterfilmer, som ansetts falla för förbudsföreskrifterna, och hyser sannerligen ingen sympati för denna sorts filmproduktion. En sådan film, som skildrar, hur skolungdomen vid ett läroverk själv öppnar ett fälttåg mot herrar gangsters, torterar deras ledare och sålunda tvingar honom att bekänna, ansågs på grund av sin framställning upphetsande och på grund av sin nävrättstendens förråande och förbjöds därför för en tid sedan i Sverige, ett beslut i vilket biografbyrån styrktes av rektorn för ett stort läroverk, vilken efter inbjudan såg filmen i samband med granskningen. Men denna film är i Danmark godkänd även för barn. Statens biografbyrå har sedan en tid övervägt frågan om ett ännu strängare tillvägagående mot filmer på hithörande område, och granskningsmännen äro benägna att försöka en sådan hårdare tillämpning av förbudsföreskrifterna och att göra detta även mot vissa något skräckbetonade filmer, av vilka en för övrigt helt nyligen förbjudits. En eller annan enstaka sådan film betyder måhända icke så mycket, men när de börja uppträda mera allmänt, kan det vara skäl att draga åt tyglarna hårdare; och på det område, varom här är fråga, torde icke många omdömesgilla personer vilja höja sin röst till de av förbud drabbade filmernas försvar.

Men motionärerna tala också om sådan film, som kan åstadkomma »sedlig förflackning», vilket begrepp synes ha en mera allmän och mera obestämd karaktär. Här gäller det emellertid en grupp av filmer, om vilka man sannerligen kan fråga, med vilka tänger de skulle knipas av de eventuella utrednings-sakkunniga. Sedlig förflackning är ett begrepp, som svårligen låter definiera sig på ett sätt, som lämpar sig att införa i lagföreskrifter. I biografförordningens § 6 står föreskrivet, att filmer, »vilkas förevisande skulle strida mot allmän lag eller goda seder», ej må tillåtas. Här är alltså ej tal om sederna på film bilden i och för sig, och detta är utan tvivel ur allmän censursynpunkt klokt. Man torde t. ex. erinra sig, att i § 13 i ordningsstadgan för rikets städer stadgas, att »tillställning», »som strider mot sedlighet» kan av polismyndigheten förbjudas på så sätt, att den icke må upprepas; men hur många gånger har denna föreskrift kunnat tillämpas ifråga om andra nöjesformer än film? Ganska flagranta avsteg från vad som enligt en mera allmänt vedertagen föreställning anses vara sedlighet torde utan ingripande ha förekommit vid rätt många teaterföreställningar, vilket må anföras som belägg på svårigheten att lagstifta på hithörande område. Biografförordningens § 6, som av motionärerna anses böra

ändras eller kompletteras, har dock visat sig möjliggöra många effektiva ingripanden gentemot dylika framställningar på film. Även här gäller det till stor del tillämpningen, varvid man dels får hålla i minnet detta områdes flytande, alltför lätt på rent subjektiva områden överflyttbara gränser, dels också minnas vad ovan sagts om filmproduktionens ofrånkomliga internationella karaktär och om den noggrannhet, varmed dess oarter nagelfaras i Sverige jämfört med flertalet andra länder. Att på detta område ändra biografförordningen så, att den tillfredsställde motionärerna men likväl ej komme in på smakcensurans mark torde, så vitt statens biografbyrå kan se, icke vara möjligt. Här är fråga om en viss *anda*, och en sådan kan enligt byråns mening icke utan alltför stor subjektivism åtkommas mera än vad redan med nuvarande lydelse av biografförordningen är möjligt.

Då motionärerna uttala, att 15-årsgränsen icke bereder ungdomen över åldersgränsen något större skydd mot filmens faror, torde det böra erinras därom, att den i början av detta utlåtande omnämnda utredningen kom till det resultat, att en något så när betydande höjning av åldersgränsen lätt skulle leda till stora anomalier — många studenter och många självförsörjande, till sig själva i livets kamp hänvisade ungdomar, ja en del gifta kvinnor skulle t. ex. ej få se barnförbjuden film. Vid högre ålder äro ungdomarna mera tilltagsna och säkra i uppträdandet och skulle troligen lättare komma in på biograferna under falsk åldersuppgift än nu. Och de mindre barnen skulle vid högre åldersgräns bli sämre skyddade än nu. Man kan nämligen inte förbjuda för 14-åringar allt som icke är alldeles lämpligt för t. ex. 7-åringar, utan man måste draga ett slags »medelproportional». Om barngränsen sattes till exempelvis 18 à 20 år, skulle denna medelproportional, till nackdel för de mindre barnens skydd, flyttas uppåt. I denna fråga var på sin tid skolöverstyrelsen i allt väsentligt av samma mening som statens biografbyrå.

Slutligen önska motionärerna »för undvikande av att bestämmelser om filmkontroll alltför lätt kringgås» utredning även åsyftande »ett närmare klarläggande av begreppet offentlig förevisning». Efter ytterst ingående och besvärliga omprövningar med remisser till många myndigheter kom 1932 till stånd en bestämmelse avsedd att förhindra just dylikt kringgående (S.F.S. 202, 1932) och i denna bestämmelse ha sådana förevisningar, som skenbart äro slutna men i verkligheten offentliga, lagts under samma gransknings- och tillsynsplikt som offentliga föreställningar. Då denna helt nya lagstiftning hittills visat sig effektiv, torde ingen som helst anledning till någon utredning i detta avseende förefinnas.

Under återopande av vad sålunda anförts får byrån som sin mening vördsam uttala, att en utredning av den beskaffenhet, som av motionärerna ansetts önskelig, näppeligen kunde leda till något resultat av värde.

I detta ärendes handläggning hava jämte undertecknad, byråns chef, deltagit ordinarie granskningsmännen fil. dr Ruben G:son Berg och fil. lic. G. Montelin, extra granskningsmannen med. dr Jakob Billström, ordinarie granskningsmännens suppleant Birgit Hedström och extra granskningsmannens suppleant med. lic. A. Alfvén. Samtliga dessa hava varit ense om avfattningen av detta utlåtande.

Stockholm den 14 mars 1935.

Gunnar Bjurman.